

Budżet Unii Europejskiej

Dr hab. prof. SGH
Urszula Kurczewska

Jean Monnet Module "European Union: European values and ethics in politics and economy" (EUvalues) in Warsaw School of Economics

Budżet służy realizacji priorytetów UE

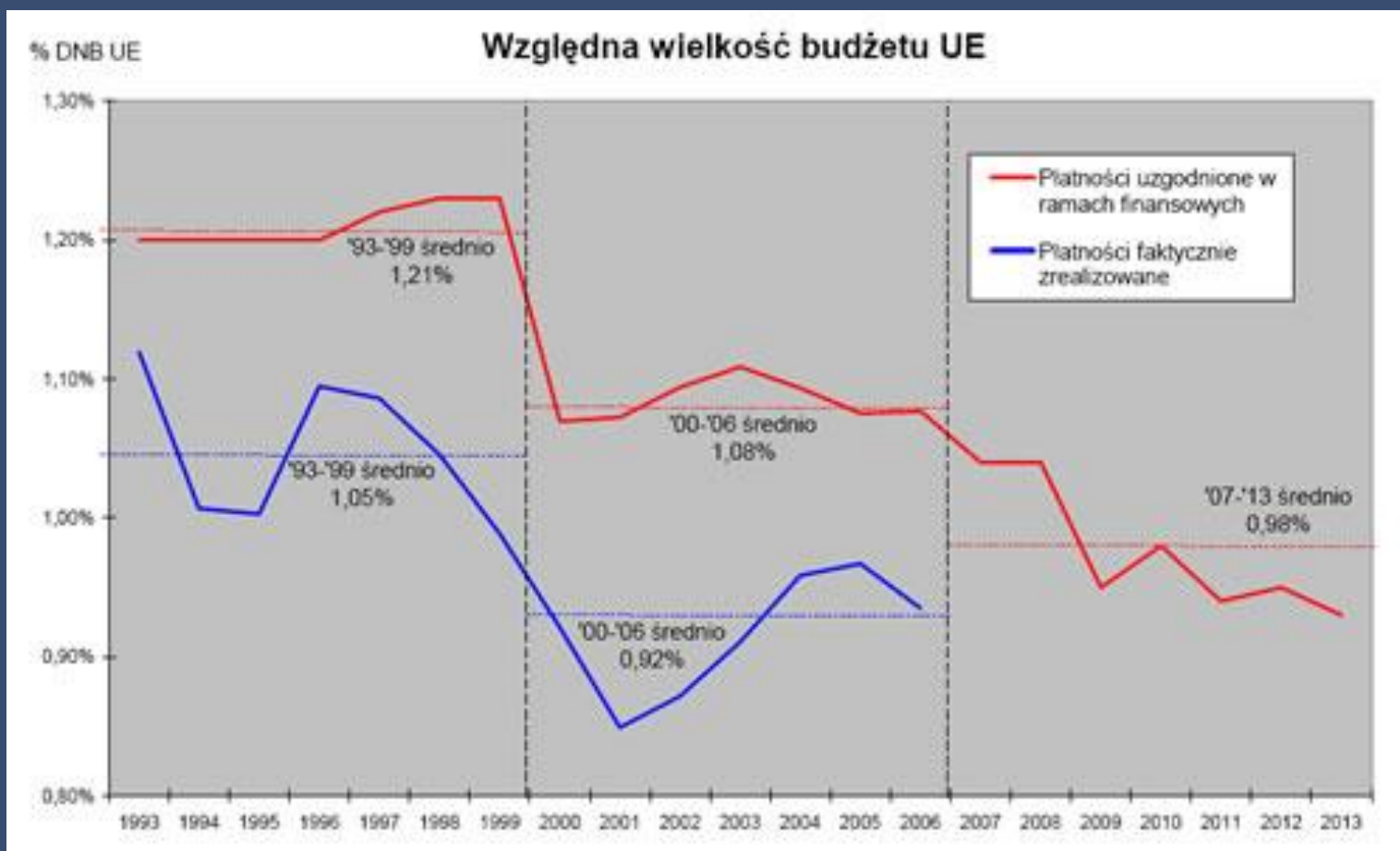
- Budżet jest kluczowym instrumentem realizacji celów polityki UE.
- Oznacza to, że budżet musi być w stanie odzwierciedlać zmieniające się priorytety i wspierać proces integracji europejskiej w miarę jego rozwoju.

Charakterystyka budżetu UE

- 1. Wielkość budżetu UE jest nieduża, gdyż jest to **ok. 1-1,2% PKB** Unii jako całości i 2,4% wydatków publicznych państw członkowskich.
- Wynika to z tego, że edukacja, ochrona zdrowia, obrona, a więc polityki pochłaniające większość wydatków publicznych pozostają w zakresie kompetencji państw członkowskich.
- Poza tym koszty realizacji większości polityk UE pokrywane są nie z budżetu UE, ale z budżetów krajowych, przez firmy prywatne, etc.
- 2. Budżet UE **nie jest narzędziem polityki makroekonomicznej**, a jego dochody i wydatki muszą się równoważyć. Niedopuszczalne jest zaciąganie kredytów i pożyczek na pokrycie deficytu budżetowego.
- 3. Ze względu na niewielkie rozmiary, **nie oddziałuje na gospodarkę UE** jako całości, a jego największe znaczenie wynika z zakresu realizowania wspólnych działań, a szczególnie polityki spójności, polityki klimatycznej i WPR.

- Jest wprawdzie duży, jeśli chodzi o wartości bezwzględne (ok 189 miliardów EUR rocznie), ale i mały, jeśli chodzi o udział w ogóle wydatków publicznych UE (poniżej 2,5 %). Wartość budżetu realnie wzrasta, ale jego względna wielkość w stosunku do DNB zmniejsza się, mimo że Unia się rozszerzyła i przyjęła na siebie odpowiedzialność w nowych dziedzinach polityki.

- **Środki na uzgodnione cele**

- Środki z budżetu UE są wydawane na finansowanie działań uzgodnionych w traktatach przez państwa członkowskie. Co roku do budżetu UE wpływa ok. 1% DNB państw członkowskich.

- **Budżet UE jest uchwalany demokratycznie**

- Roczne plany wydatków są przedmiotem dyskusji między Parlamentem Europejskim i Radą UE na podstawie wniosku Komisji.

- **Dochody i wydatki budżetu UE są ograniczone umowami**

- Wydatki UE są ograniczone traktatami. Budżet Unii nie może wykazywać deficytu, dochody muszą pokryć całkowity koszt wszystkich działań.
- Wydatki UE są ograniczone długoterminowymi perspektywami finansowymi np. na lata 2021-2027.

Budżety roczne: 2016 r. – 155 mld euro, w 2020 – 167 mld euro, w 2024 r. 189 mld euro.

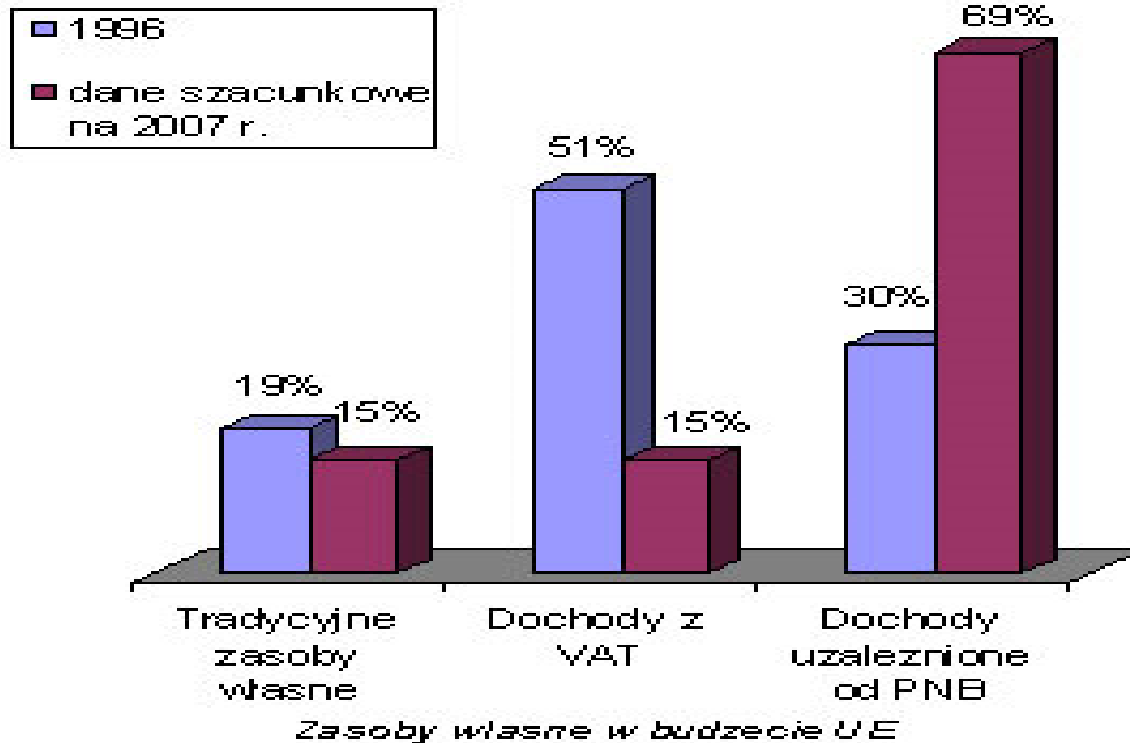
Źródła dochodów w budżecie UE

UE posiada zasoby własne, z których finansuje swoje wydatki. Zasoby własne dzielą się na trzy rodzaje:

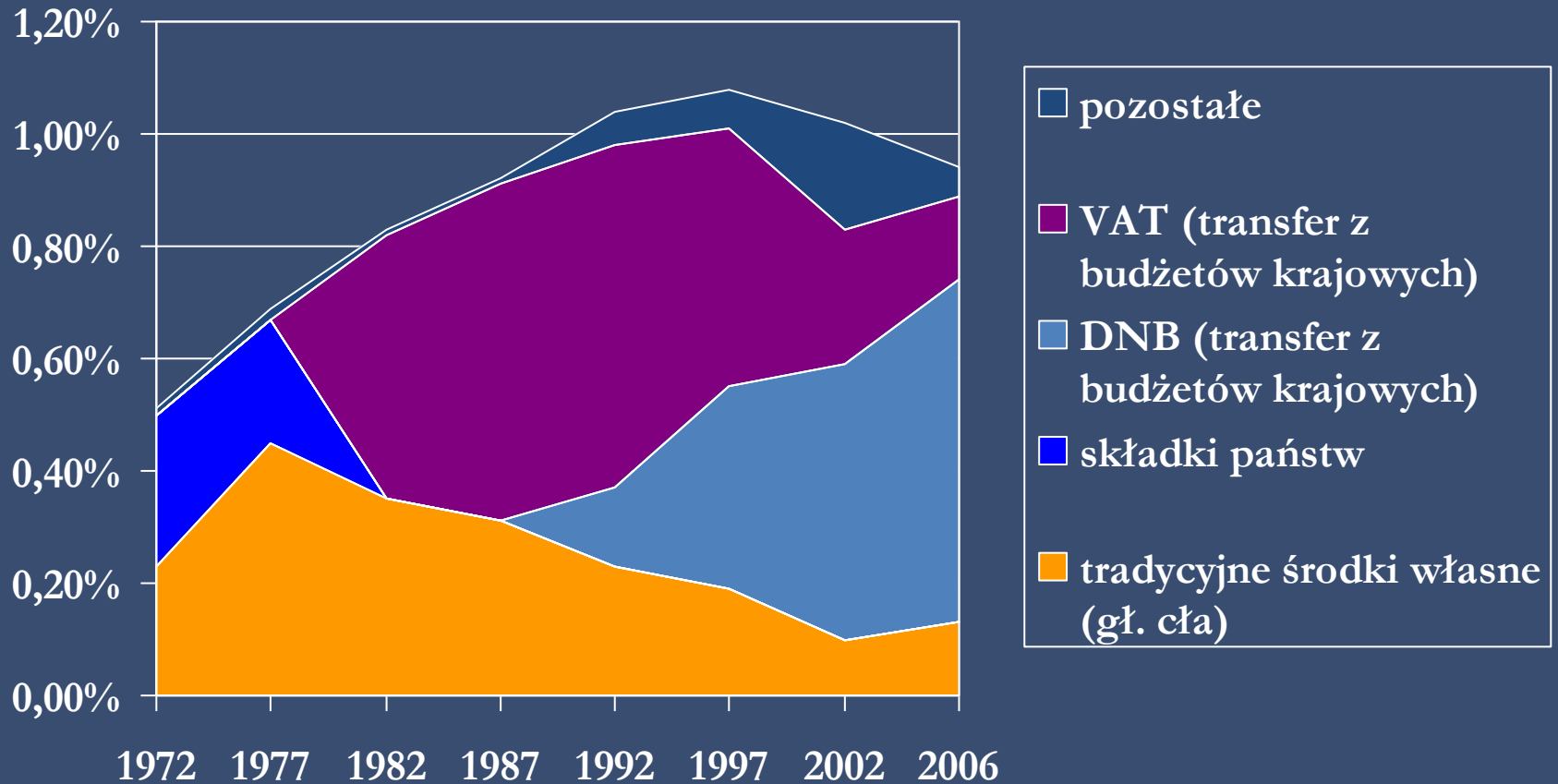
1. **Cła i opłaty wyrównawcze od cukru** – pochodzą z opłat celnych od towarów z krajów trzecich – ok. **12%**
2. **Środki z podatku od wartości dodanej** – z części ujednoczonej podstawy podatku VAT w państwach członkowskich – tj. **13%** dochodów
3. **Składki członkowskie** – uzależnione od DNB – to jednolita stawka procentowa stosowana do PNB każdego państwa członkowskiego. Jest to obecnie największe źródło dochodów UE – **73,7%** dochodów.
4. Pozostałe – 1,1%

Dochody budżetu UE - ewolucja

Skąd pochodzą pieniądze?
(% całkowitego dochodu)

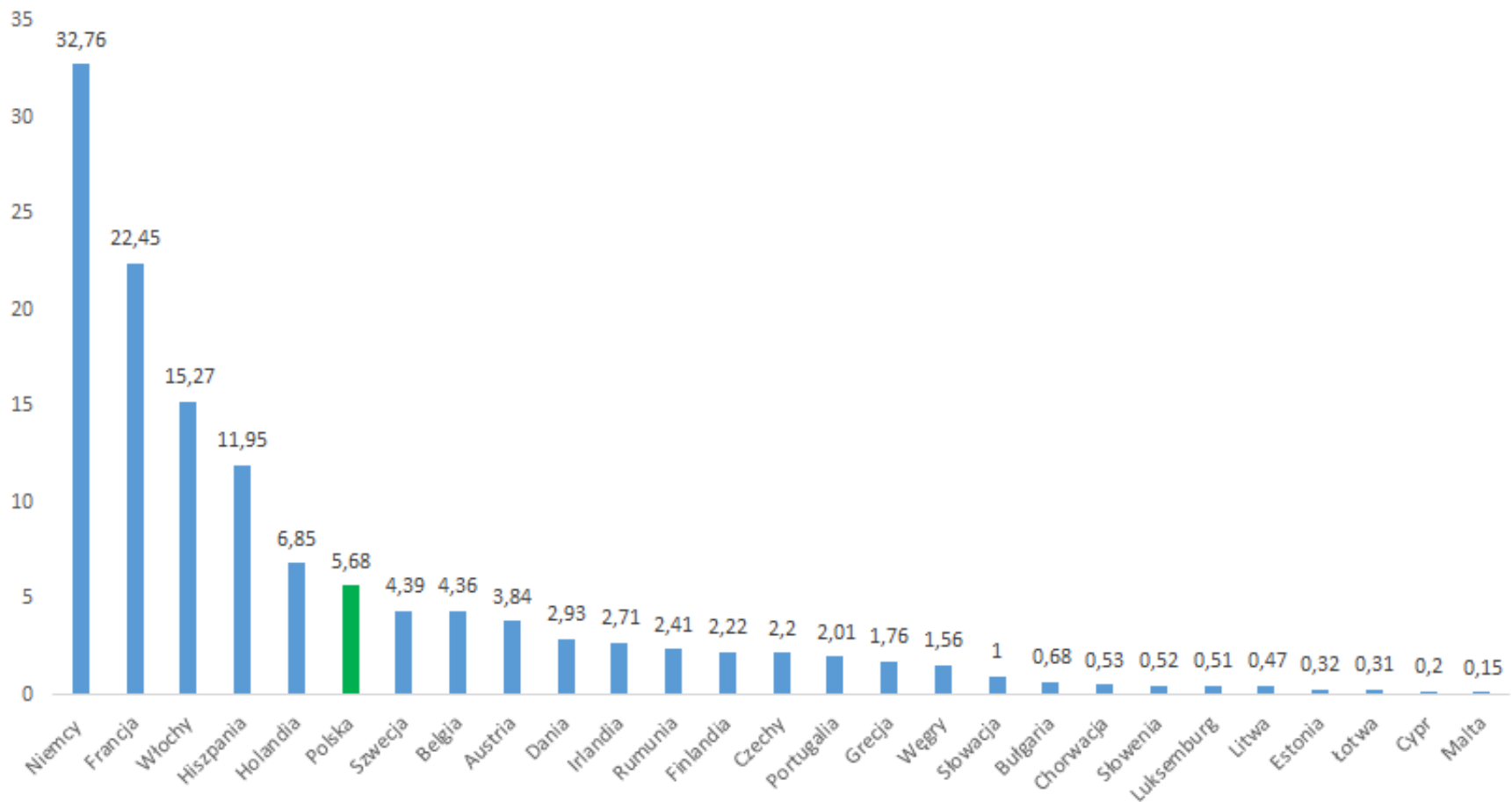

Struktura budżetu UE: dochody

Składki państw UE wpłacane do budżetu UE 201-2027

Średnioroczna wysokość składki wpłacanej do budżetu UE w latach 2020-2027, mld euro

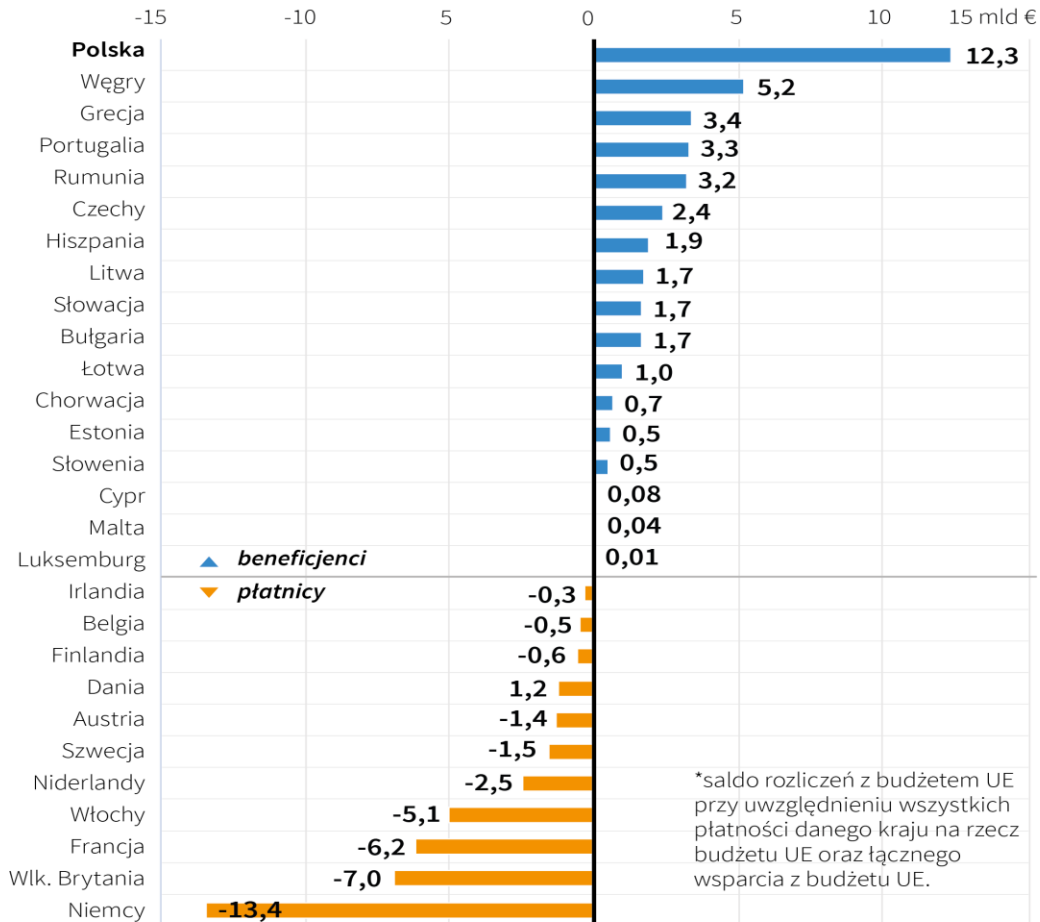

Płatnicy netto i beneficjenci budżetu UE

Unijny budżet

BENEFICJENCI I PŁATNICY NETTO BUDŻETU UE W 2018 ROKU

Roczne saldo rozliczeń w mld euro*

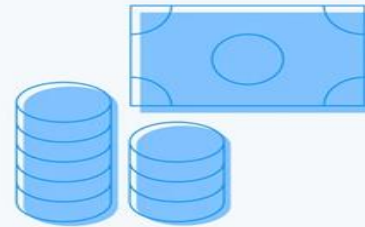

*saldo rozliczeń z budżetem UE przy uwzględnieniu wszystkich płatności danego kraju na rzecz budżetu UE oraz łącznego wsparcia z budżetu UE.

Źródło: Komisja Europejska

Which Countries Are EU Contributors and Beneficiaries?

Net contributions to the EU budget, by member state (2021, in million euros)*

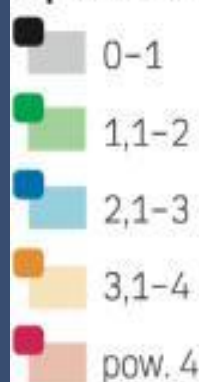

* contributions minus money received
Source: European Commission

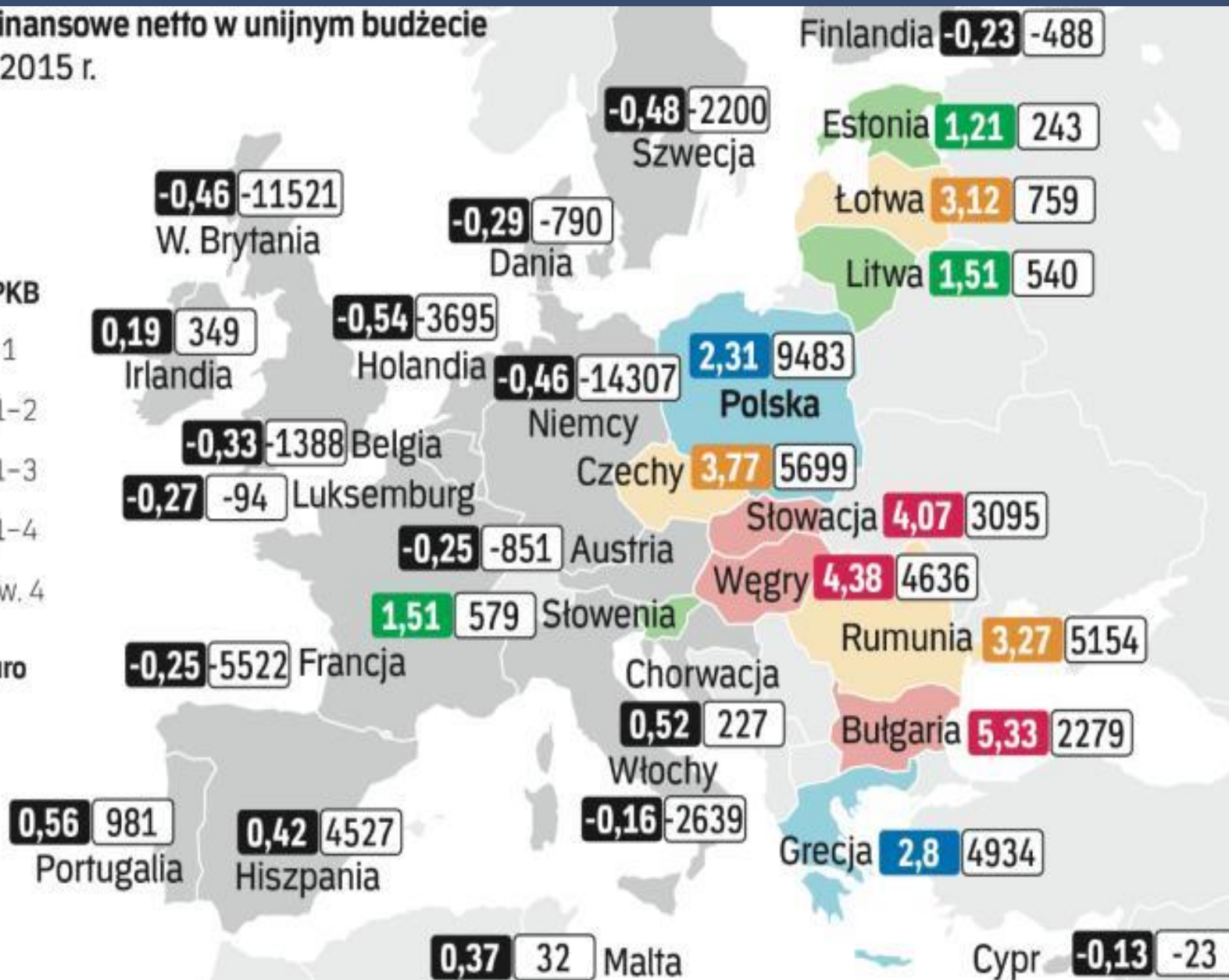
Saldo finansowe netto w unijnym budżecie dane z 2015 r.

w proc. PKB

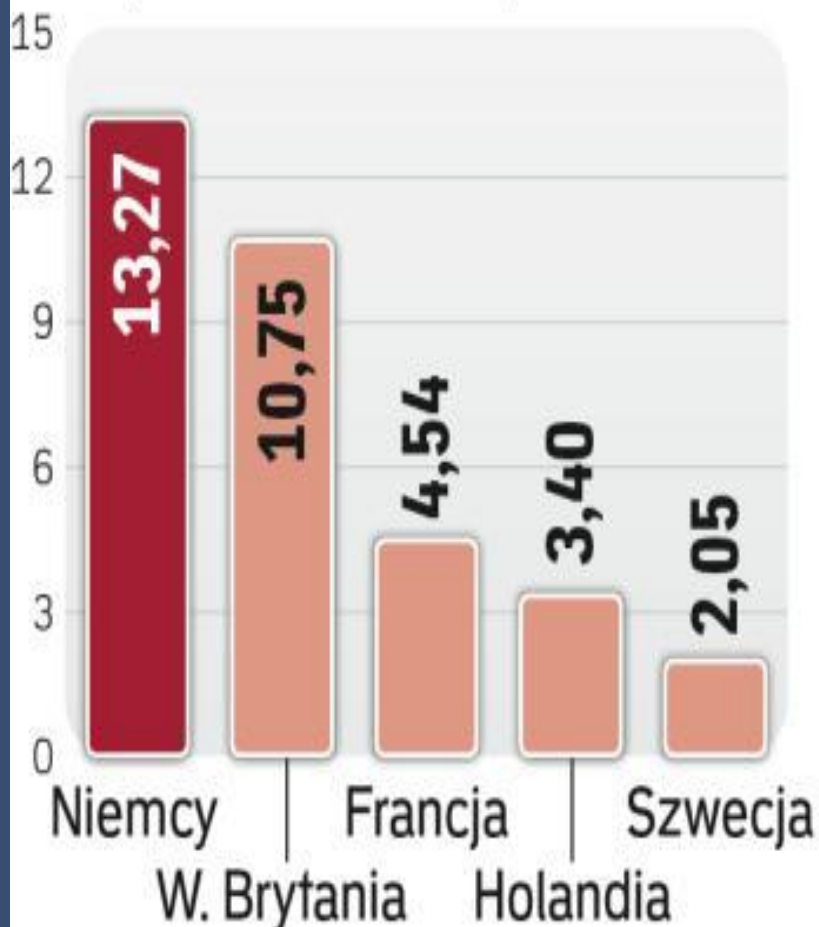

w mln euro

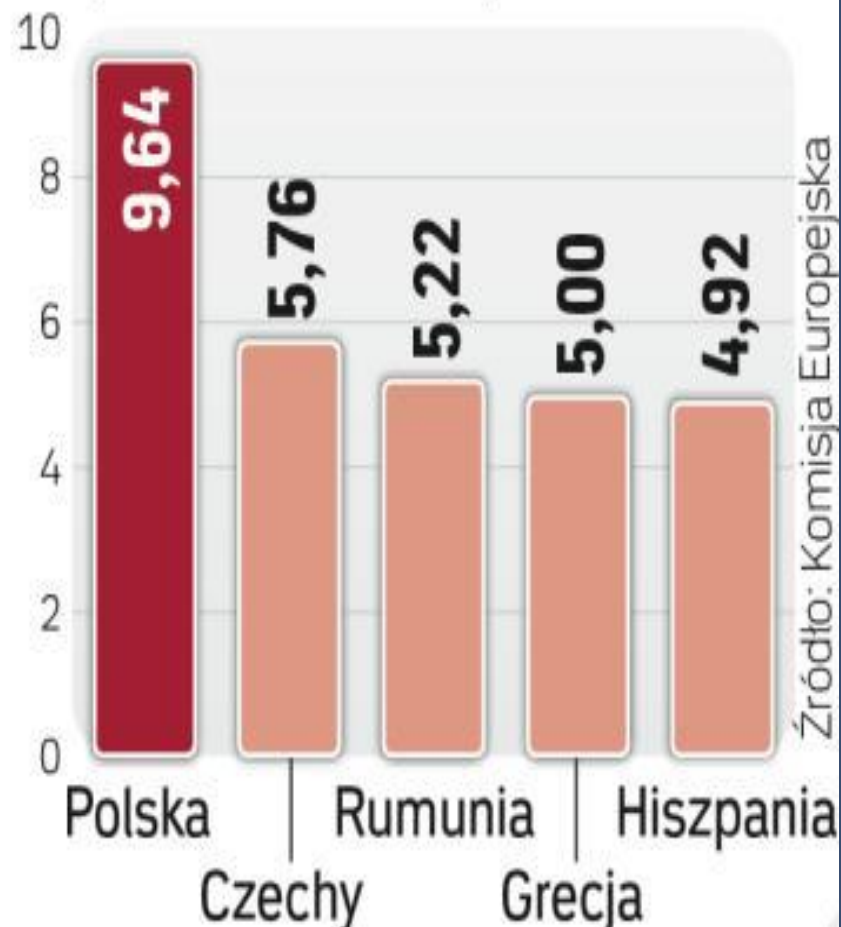
XXX

Najwięksi płatnicy netto do budżetu UE, dane w mld euro, w 2015 roku

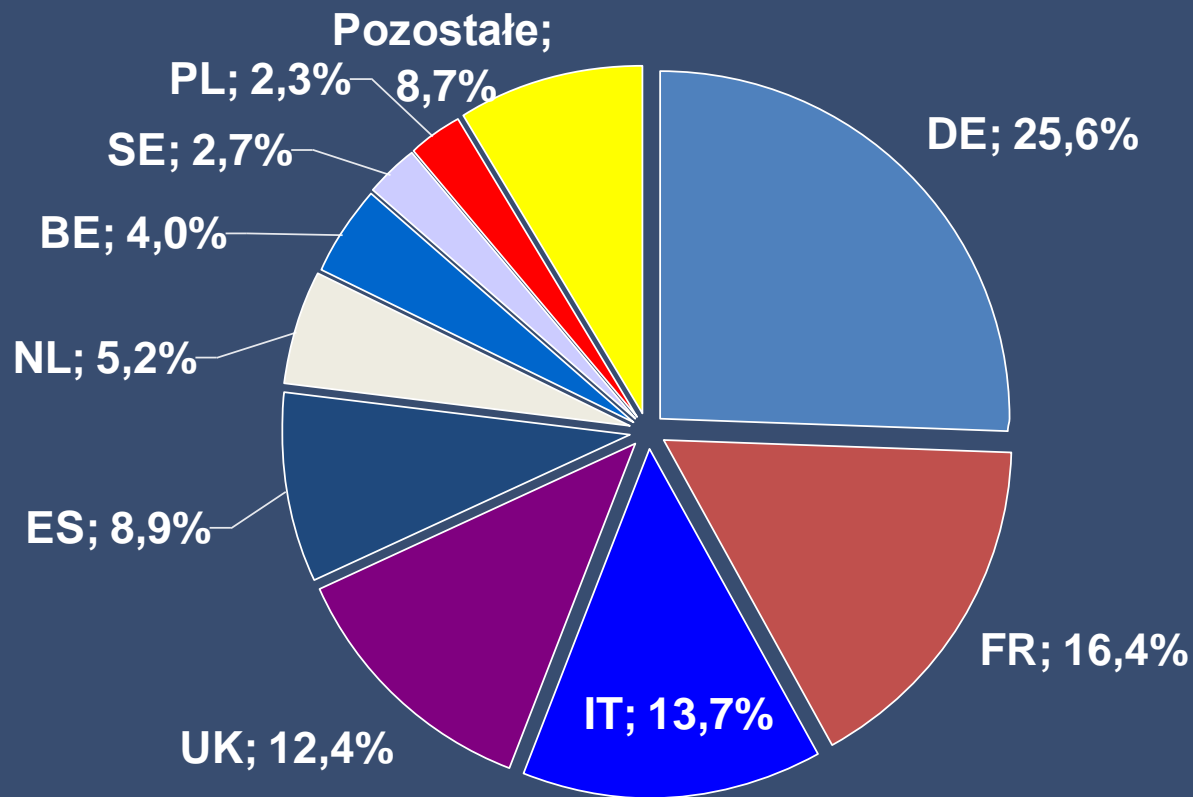

Najwięksi beneficjenci netto budżetu UE, dane w mld euro, w 2015 roku

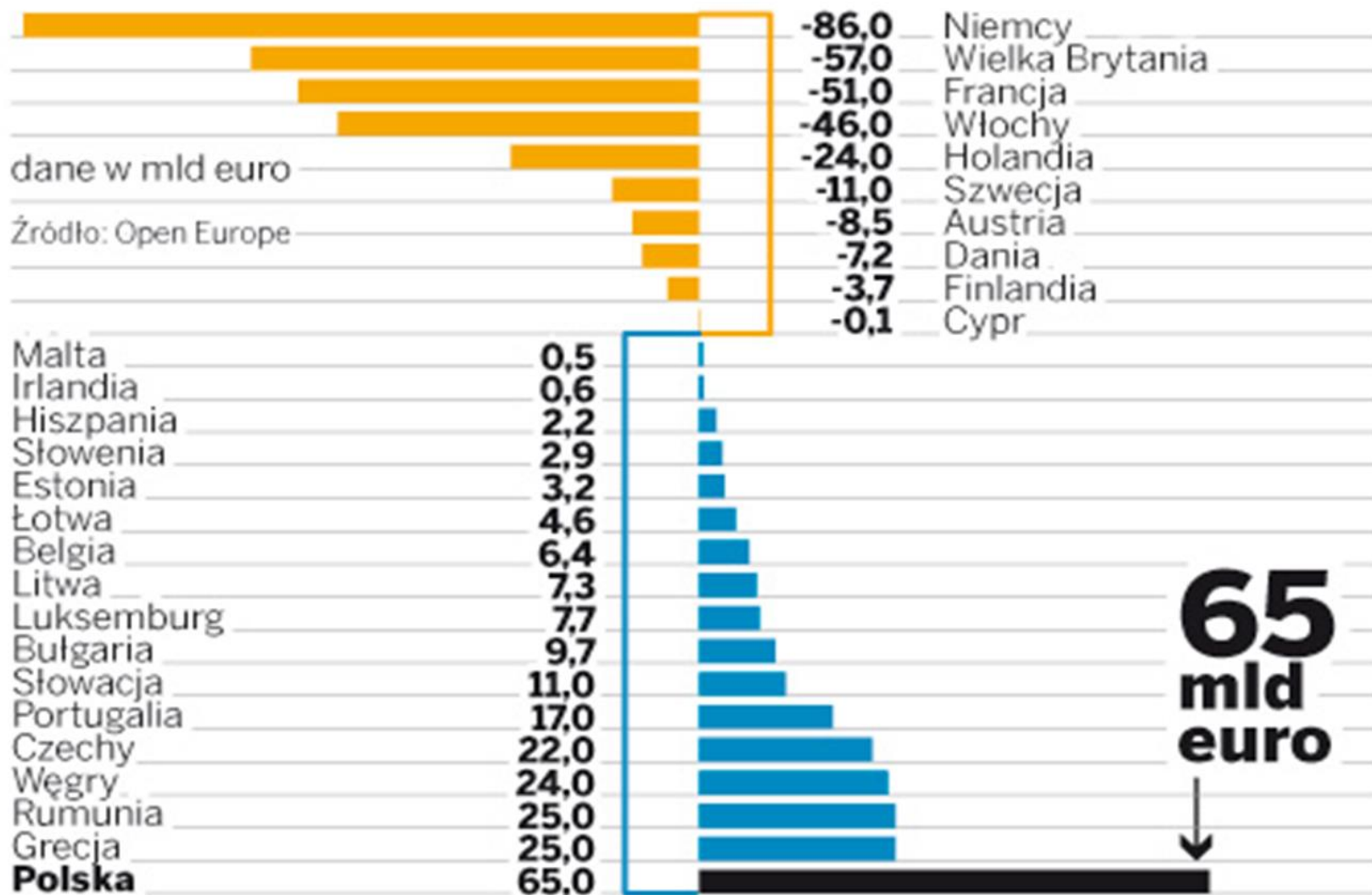

Źródło: Komisja Europejska

Struktura budżetu UE: dochody – wpłaty państw członkowskich (2016)

Bilans budżetu UE na lata 2007 – 2013

Wydatki z budżetu UE – 189 mld euro (2024)

1. Wspólny rynek, innowacje i cyfryzacja – 12,3%
2. Spójność, odporność i wartości – 35,2%
3. Zasoby naturalne i środowisko – 33,2%
4. Migracje i zarządzanie granicami – 2,1%
5. Bezpieczeństwo i obrona – 1,2%
6. Sąsiedztwo i świat – 9,2%
7. Europejska administracja publiczna – 6,8%

Wydatki z budżetu UE 2021-2027

2021-2027 MFF

Commitments, € billion, 2018 prices

€1 074.3

			% share of total MFF
SINGLE MARKET, INNOVATION AND DIGITAL	€132.78		12.3%
COHESION, RESILIENCE AND VALUES	€377.76		35.2%
NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT	€356.37		33.2%
MIGRATION AND BORDER MANAGEMENT	€22.67		2.1%
SECURITY AND DEFENCE	€13.18		1.2%
NEIGHBOURHOOD AND THE WORLD	€98.42		9.2%
EUROPEAN PUBLIC ADMINISTRATION	€73.10		6.8%

Total payments

€1 061.06

Source: EPRS, based on draft MFF Regulation, 2020.

Wydatki z budżetu UE w 2022

Budżet UE na 2022 r.

21,78 mld €

Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa

56,04 mld €

Spójność, odporność i wartości

56,24 mld €

Zasoby naturalne i środowisko

3,09 mld €

Migracja i zarządzanie granicami

1,79 mld €

Bezpieczeństwo i obrona

17,17 mld €

Sąsiedztwo i świat

10,62 mld €

Europejska administracja publiczna

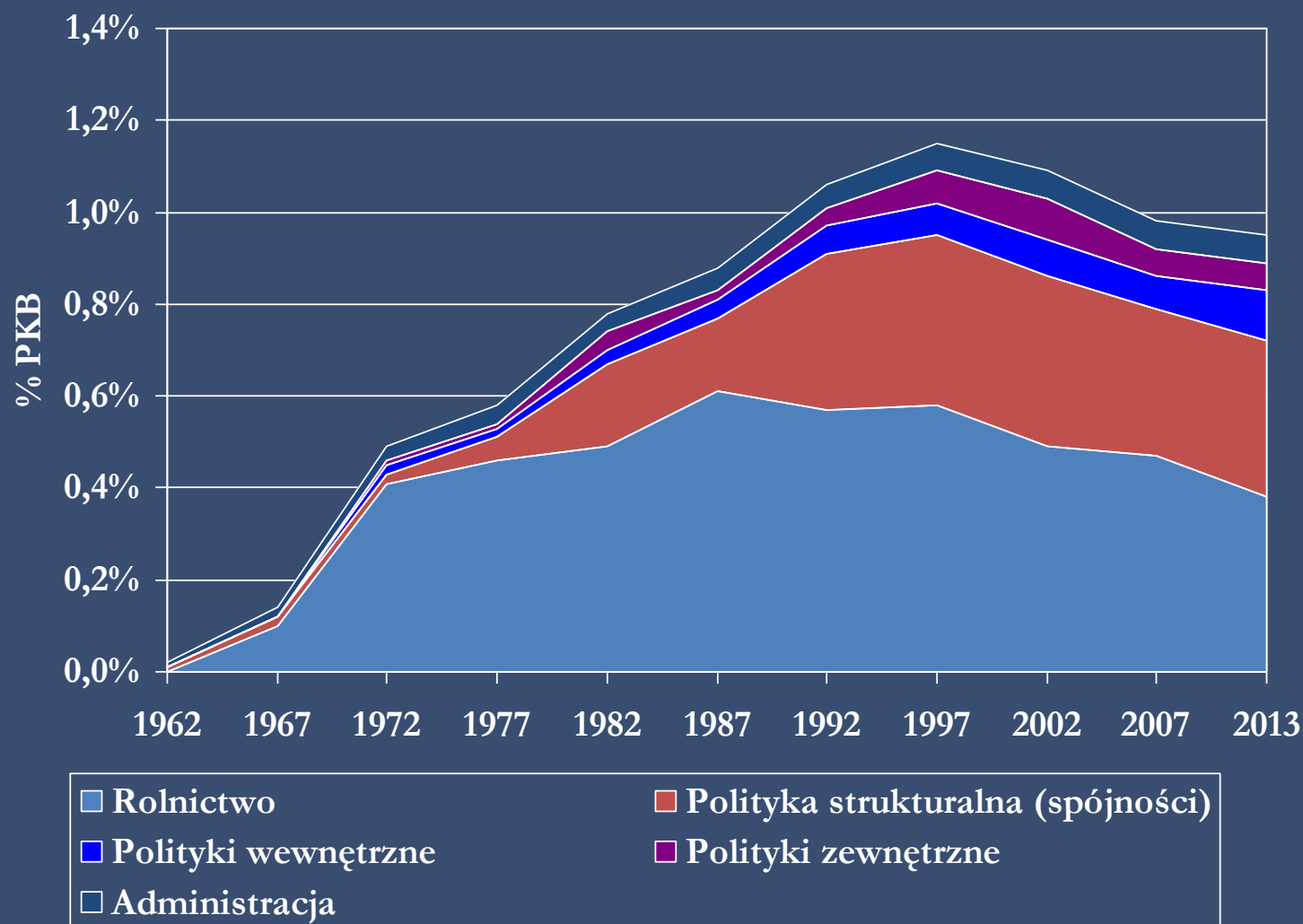
2,8 mld €

Tematyczne instrumenty szczególne

Komisja
Europejska

Struktura budżetu UE: wydatki

Perspektywy finansowe

- Unia planuje swoje wydatki w formie 7-letnich budżetów. Dla każdej z dziedzin ustalane są roczne limity wydatków.
- 7-letni budżet wprowadzono pod koniec lat 80., by zakończyć coroczne kłótnie o kształt unijnych finansów.

Wyznaczone w 7-letnim budżecie progi nigdy nie są przekraczane, fundusze jednak mogą być w ramach potrzeb przeznaczane na inne cele.

BUDŻET UE W LATACH 2007-13 i 2014-20

DANE W MLD EURO W CENACH Z 2011 R.

994 łącznie w latach
2007-13, w tym:

960 łącznie w latach
2014-20, w tym:

Rolnictwo

420,6

373,1

Polityka
spójności

355,2

325,1

Badania naukowe,
edukacja, infrastruktura

91,5

125,6

Globalna Europa

56,8

61,6

Administracja

56,6

58,7

Bezpieczeństwo
i sprawy obywatelskie

12,3

15,6

Inne

1

0,3

Wydatki z budżetu UE 2021-2027

2021-2027 MFF

Commitments, € billion, 2018 prices

€1 074.3

			% share of total MFF
SINGLE MARKET, INNOVATION AND DIGITAL	€132.78		12.3%
COHESION, RESILIENCE AND VALUES	€377.76		35.2%
NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT	€356.37		33.2%
MIGRATION AND BORDER MANAGEMENT	€22.67		2.1%
SECURITY AND DEFENCE	€13.18		1.2%
NEIGHBOURHOOD AND THE WORLD	€98.42		9.2%
EUROPEAN PUBLIC ADMINISTRATION	€73.10		6.8%

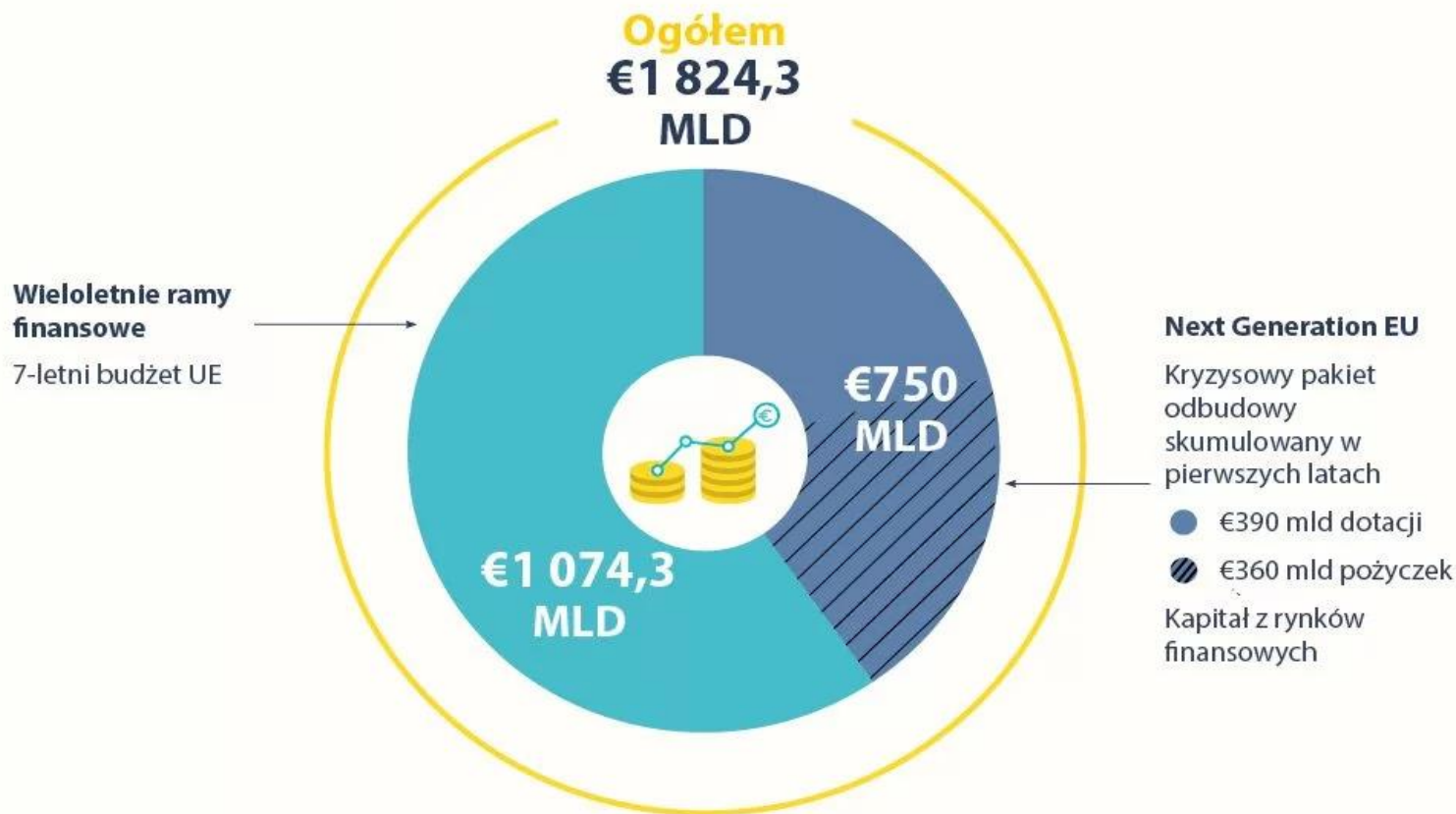
Total payments

€1 061.06

Source: EPRS, based on draft MFF Regulation, 2020.

Budżet UE 2021-2027 w tym plan odbudowy europejskiej gospodarki

Wydatki UE 2021-2027

Struktura wydatków z budżetu UE 2021-2027

- 1. Wspólny rynek, innowacje i cyfryzacja – 143 mld euro** np. Horyzont Europa, InvestEU
- 2. Spójność, odporność i wartości – 1 090 mld euro**, np. fundusze polityki spójności, Instrument na rzecz odbudowy i zwiększenia odporności, unijny mechanizm ochrony ludności RescEU, program działań w dziedzinie zdrowia
- 3. Zasoby naturalne i środowisko – 373 mld euro** np. WPR, fundusz na rzecz sprawiedliwej transformacji
- 4. Migracje i zarządzanie granicami – 23 mld euro**
- 5. Bezpieczeństwo i obrona – 13 mld euro**
- 6. Sąsiedztwo i świat – 98 mld euro**
- 7. Europejska administracja publiczna – 73 mld euro**

Budżet UE 2021–2027 i plan odbudowy

Długofalowy budżet UE 2021–2027 i plan odbudowy **wspierają odbudowę Unii** po pandemii Covid-19 oraz **inwestycje w transformację ekologiczną i cyfrową**.

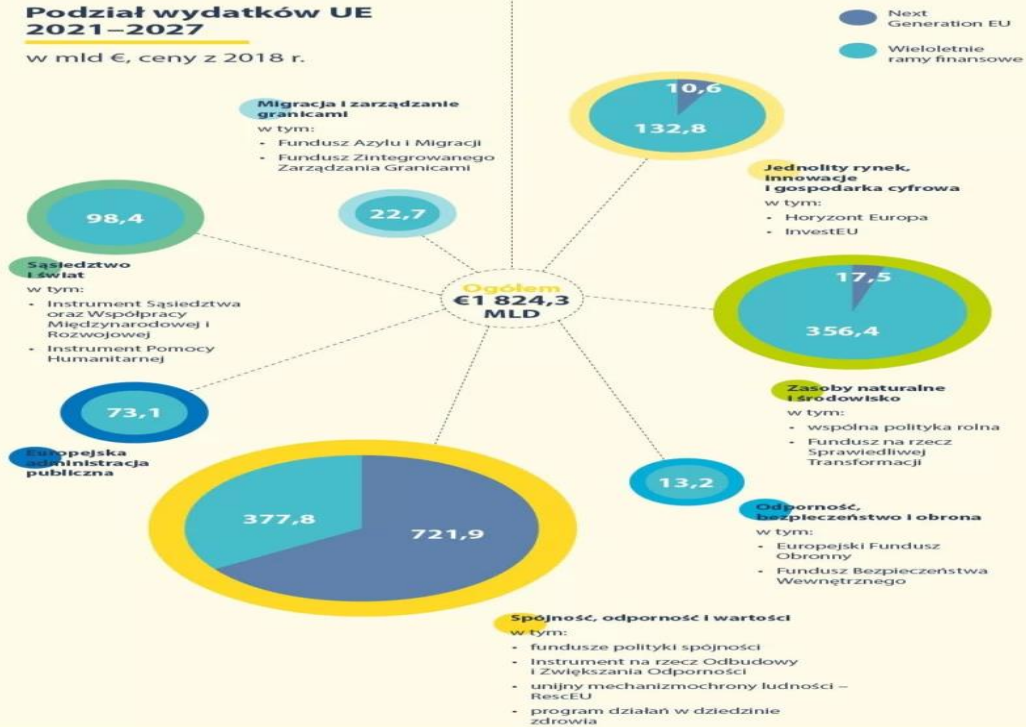

Wydatki UE 2021–2027

Podział wydatków UE 2021–2027

w mld €, ceny z 2018 r.

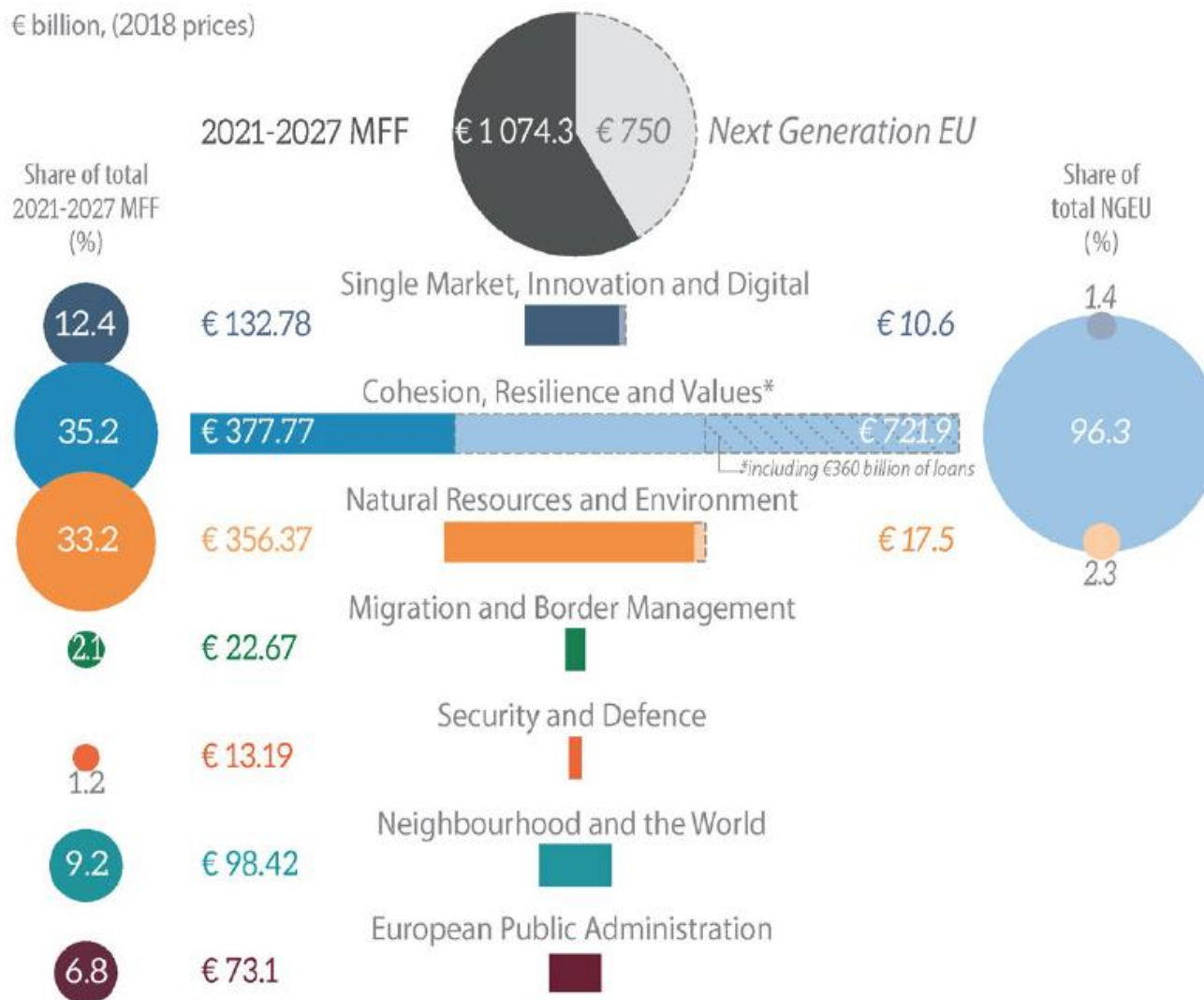

Plan europejskiej odbudowy (Next Generation EU)

- Plan Next Generation ma na celu odbudowę gospodarki UE po pandemii
- 750 mld EUR z Next Generation EU zostanie przekazane na programy UE:
- Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności: 672,5 mld EUR (pożyczki: 360 mld EUR, dotacje: 312,5 mld EUR)
- REACT-EU: 47,5 mld EUR
- Horyzont Europa: 5 mld EUR
- InvestEU: 5,6 mld EUR
- Rozwój obszarów wiejskich: 7,5 mld EUR
- Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST): 10 mld EUR
- RescEU: 1,9 mld EUR.
- 70% dotacji zostanie przydzielonych państwom w latach 2021–2022, a 30% w roku 2023.
- Przydziały w latach 2021–2022 zostaną ustalone według kryteriów Komisji takich jak standard życia w danym państwie członkowskim, jego wielkość oraz poziom bezrobocia.
- Praworządność
- Interesy finansowe UE będą chronione zgodnie z ogólnymi zasadami zawartymi w traktatach Unii, w tym poszanowania praworządności. W tym celu został wprowadzony mechanizm warunkowości „pieniądze za praworządność”.

European Council figures for the MFF and NGEU

€ billion, (2018 prices)

Source: EPRS, based on data from the [European Council](#), 2020.

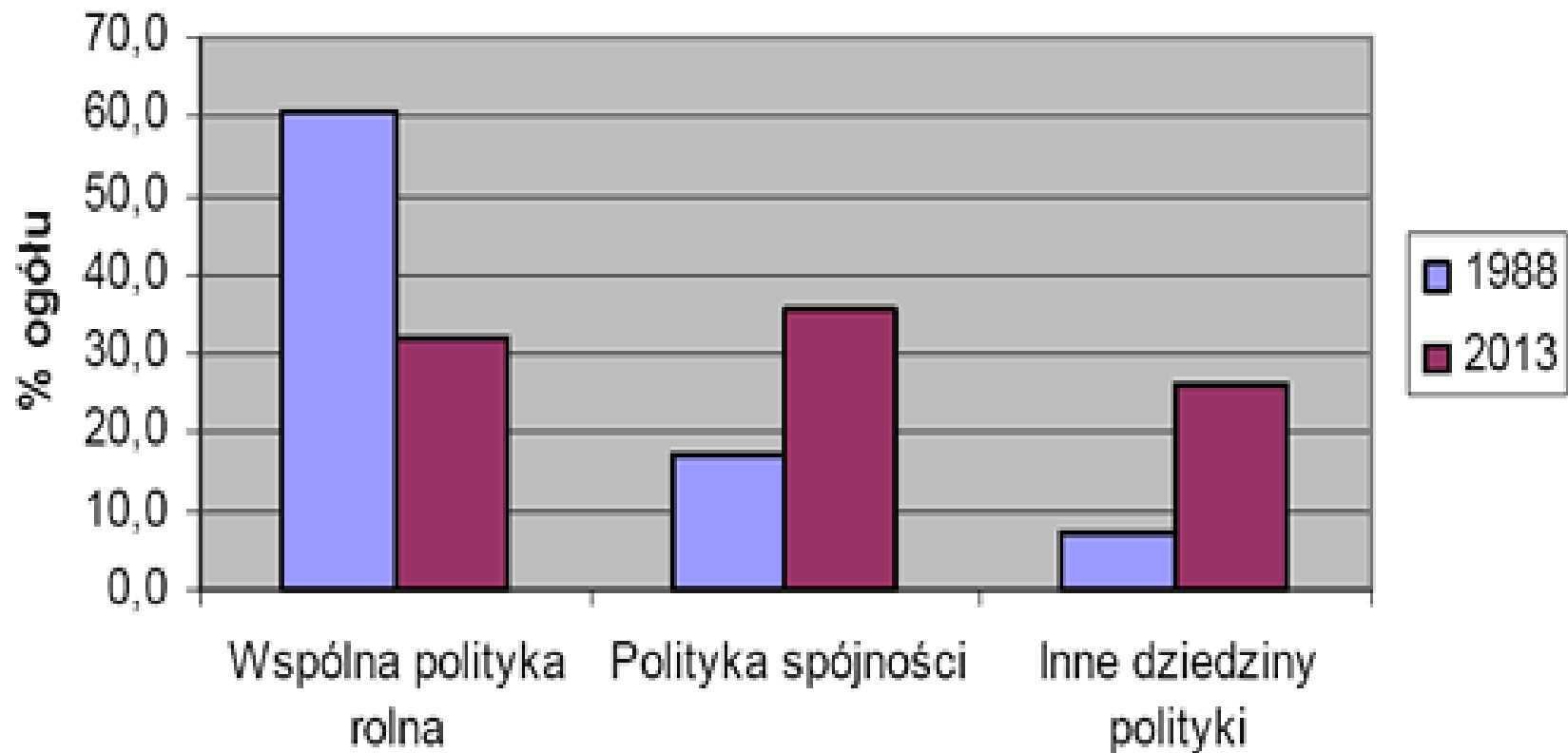
Budżet jako narzędzie zmiany priorytetów UE

- ◉ Budżet UE odzwierciedla najważniejsze etapy integracji europejskiej.
- ◉ Jednolity rynek, rozszerzenie, rozwój globalnej wizji Europy – tego typu zmiany zawsze wymagały przesunięć w schemacie wydatków UE.
- ◉ Kolejny krok na tej drodze nastąpił w 2008 r., kiedy to po raz pierwszy dziedziny polityki ściśle związane ze wzrostem gospodarczym i zatrudnieniem zaczęły być największą pozycją w budżecie UE.
- ◉ W miarę upływu lat znacznym zmianom uległ profil wydatków UE: w przeszłości przeważająca część budżetu UE dotyczyła stosunkowo niewielu dziedzin polityki.

Struktura i rozmiar budżetu podlegały ciągłej ewolucji:

- Pierwszy budżet EWG był bardzo mały i obejmował wyłącznie wydatki administracyjne. W 2007 r. budżet jest głównie budżetem operacyjnym, z którego przeznaczają się środki na płatności na poziomie 115,5 mld EUR na zrównoważony wzrost, ochronę zasobów naturalnych, obywatelstwo, wolność, bezpieczeństwo i sprawiedliwość oraz zewnętrzne działania Unii.
- W 1965 r. wydatki na WPR pochłaniały 36% budżetu i wzrosły do 71% w 1985 r. W latach 1988-1992 – WPR = 61% budżetu. Do 2013 r. udział tradycyjnych wydatków na WPR zmniejszył się prawie o połowę (32%).
- W 1965 r. na politykę spójności wydano jedynie 6% budżetu, w 1988r. – 17%, a w 2013 r. – 36% budżetu UE, z czego co najmniej dwie trzecie przeznaczone było na konkurencyjność, wzrost gospodarczy i zatrudnienie.
- Środki finansowe przeznaczone na inne dziedziny polityki (konkurencyjność, działania zewnętrzne i rozwój obszarów wiejskich) były początkowo bardzo ograniczone (7%). Jednak w 2013 r. ich udział wzrósł do 26%.

Struktura wydatków (1988-2013)

Polska jest największym beneficjentem środków z budżetu UE

- 2004r. – transfery z budżetu UE do RP = 1,34% PKB, a składka = 0,65% PKB
- 2005r. – transfery z budżetu UE do RP = 1,62% PKB, a składka = 0,98% PKB
- 2006r. – transfery z budżetu UE do RP = 1,98% PKB, a składka = 0,96% PKB
- Zysk netto Polski w 2004 r. wyniósł 1,4 mld euro, w 2005 r. – 1,67 mld euro, a w 2006 r. 3 mld euro.

-
- ◉ W 2007r. Polska osiągnęła zysk 4-5 mld euro.
 - ◉ Szacuje się że w latach 2007-2013 zysk RP wyniósł ok. 65 mld euro (po opłaceniu składek)
 - ◉ W 2008r. Polska wpłaciła do budżetu UE ok. 3,2 mld euro. To o 19% więcej niż w poprzednim roku, co wynika z szybkiego wzrostu naszego PKB. Zdecydowana większość kwoty pochodzi bezpośrednio z budżetu państwa: 2 mld 799 mln euro. Reszta to dochody z ceł, opłat rolnych i cukrowych pobieranych w naszym kraju.

Saldo rozliczeń Polski z UE w 2014

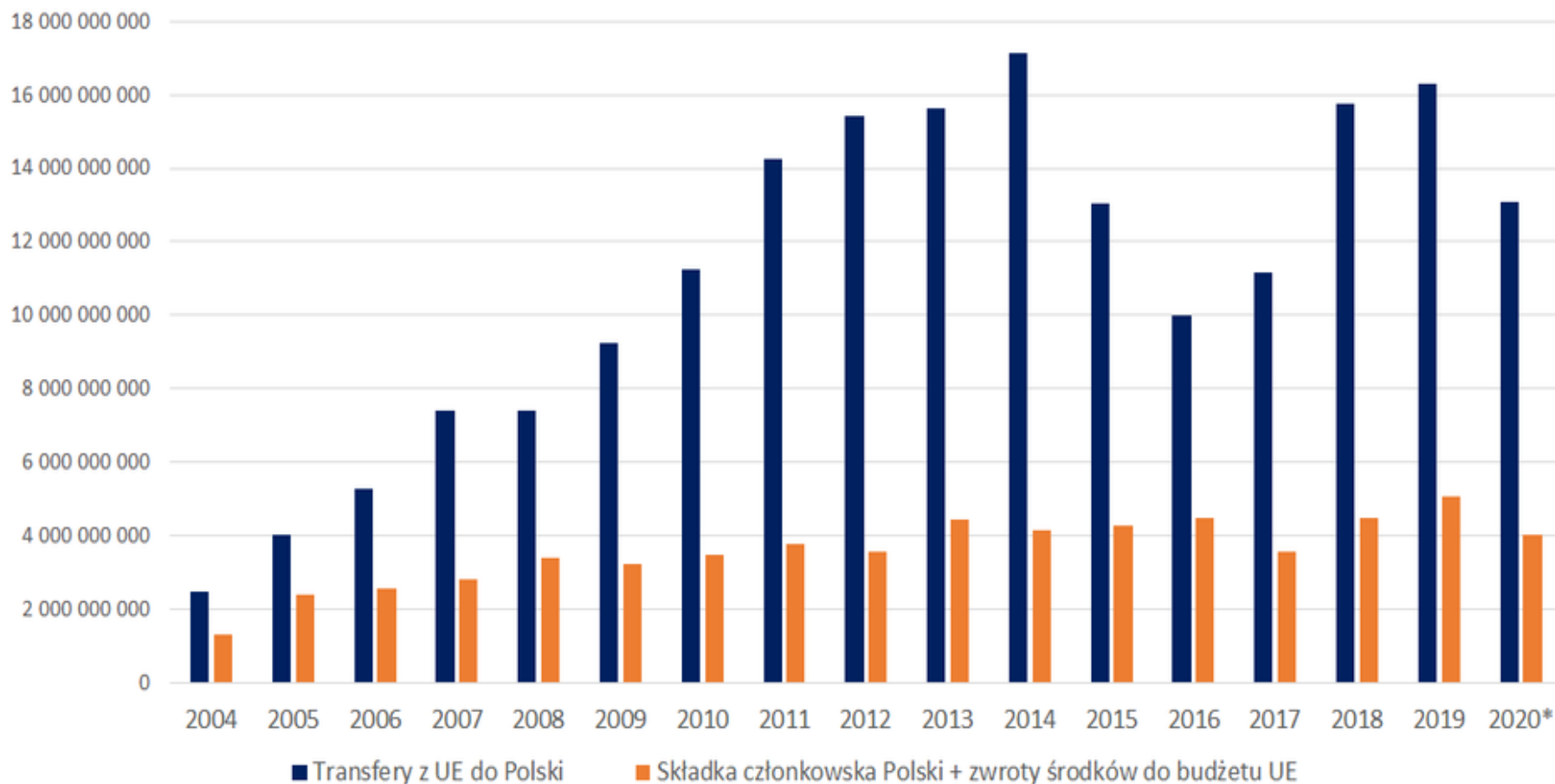
Rozliczenia z Unią Europejską w 2014 r.

■ Środki z UE	17,1 mld euro
■ Wpłata do budżetu UE	- 4,1 mld euro
■ S a l d o	13,0 mld euro

Saldo rozliczeń Polski z UE w mld euro

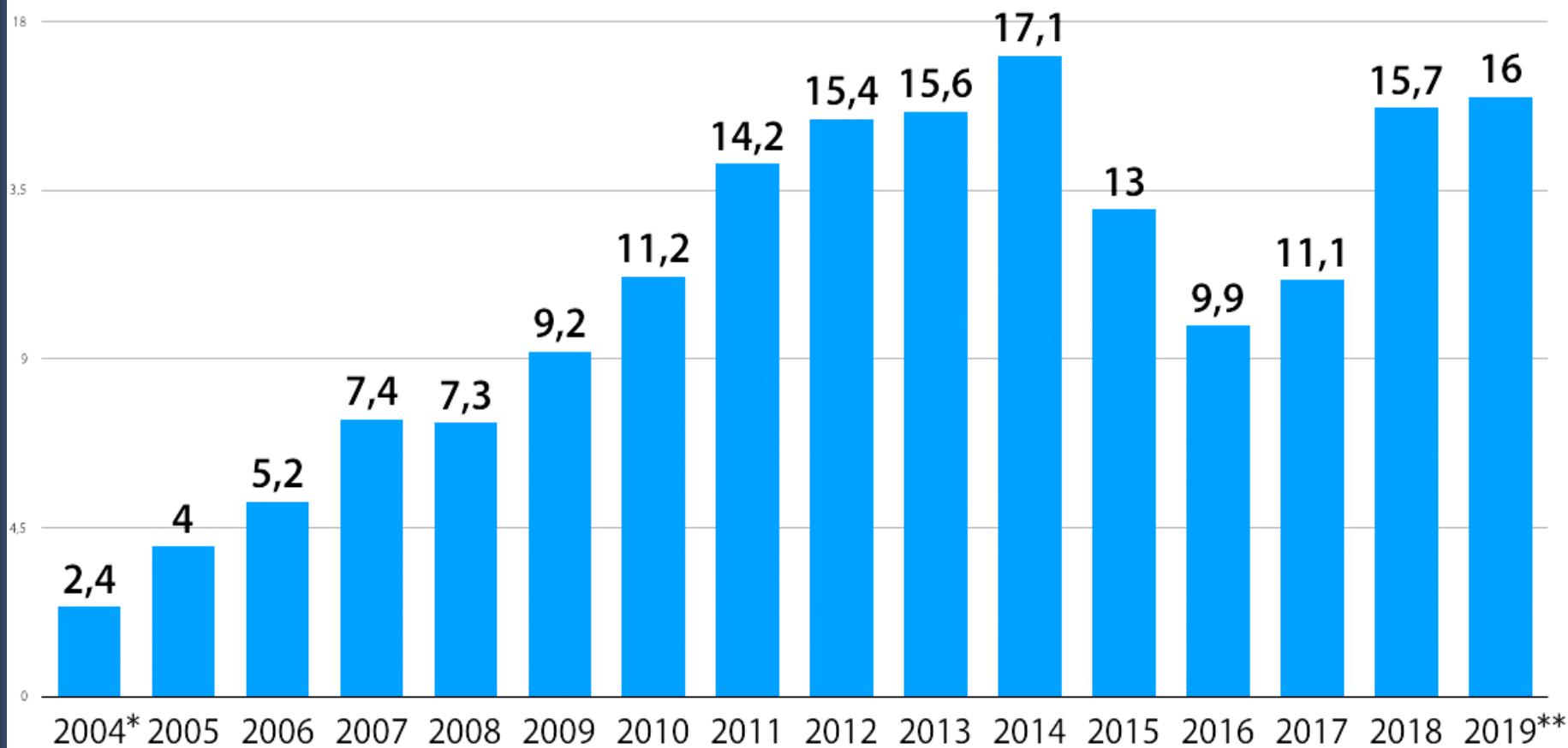
Bankier.pl

Transfery z UE do Polski oraz z Polski do UE (w euro)

Źródło: Ministerstwo Finansów, za 2020 r. dane do września

TRANSFERY FINANSOWE Z UE DO POLSKI (W MLD EURO)

* od 1 maja

** szacunkowo

ŹRÓDŁO: MINISTERSTWO FINANSÓW

KONKRET24

Polska jest największym beneficjentem środków z budżetu UE.

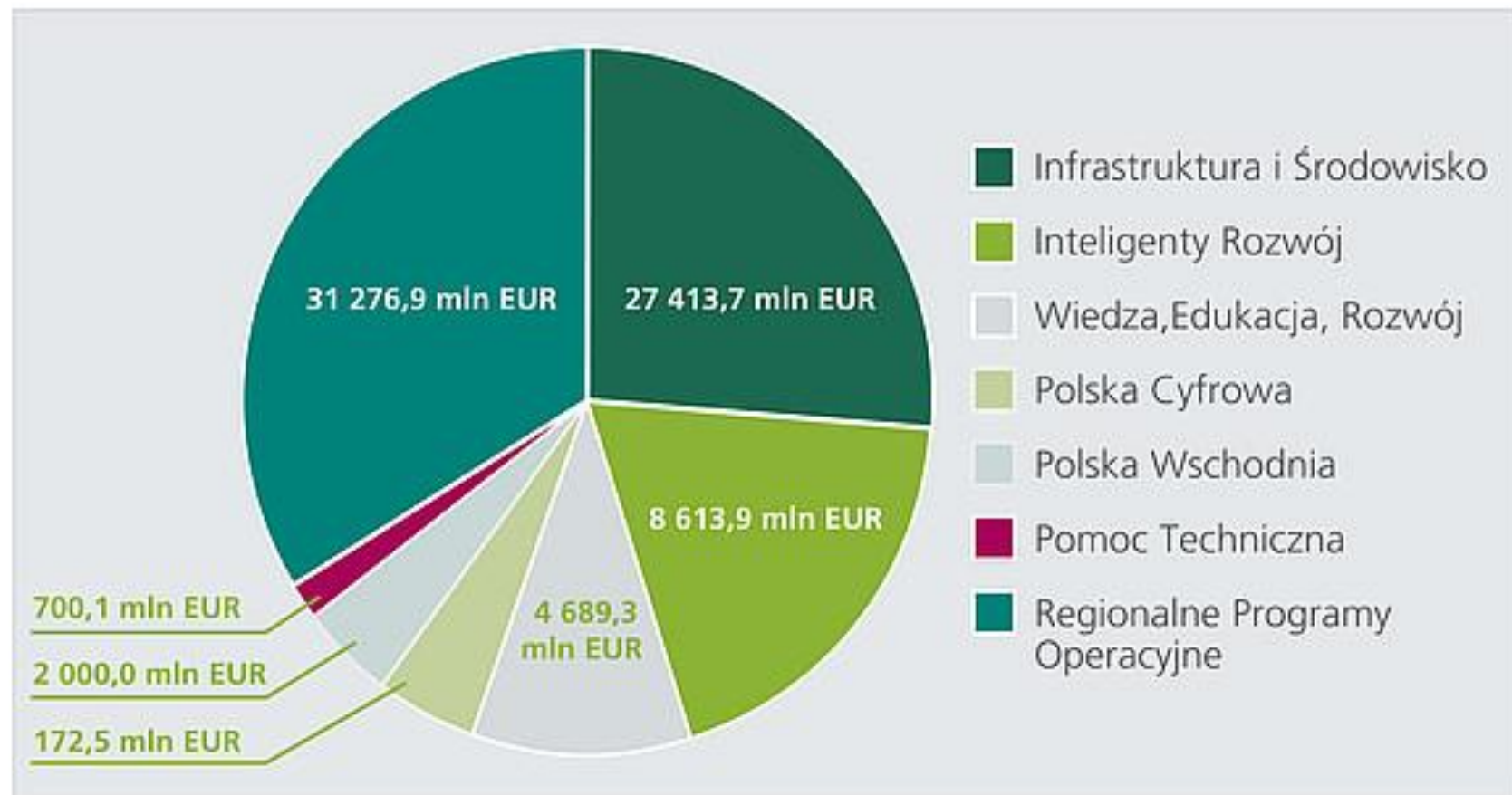
Polska otrzyma w latach 2007-2013 **89,6 mld euro**, co po opłaceniu naszych składek oznacza netto około **65 mld euro**.

Najwięcej **59,7 mld euro** – w ramach funduszy strukturalnych i spójności na rozwój najbiedniejszych regionów, walkę z bezrobociem czy budowę infrastruktury.

Ponadto **24 mld euro** dla polskiego rolnictwa (w tym na dopłaty bezpośrednie i rozwój obszarów wiejskich) i na programy unijne, w tym edukacyjne (jak Erasmus) i naukowe oraz na cele związane z polityką sprawiedliwości i spraw wewnętrznych (jak ochrona granic i walka z terroryzmem).

Saldo transferów pomiędzy Polską a Unią Europejską w latach **2004-2021 jest dla Polski dodatnie i wynosi prawie 142 mld EUR.**

Alokacja środków z funduszy UE w ramach programów operacyjnych w 2014-2020

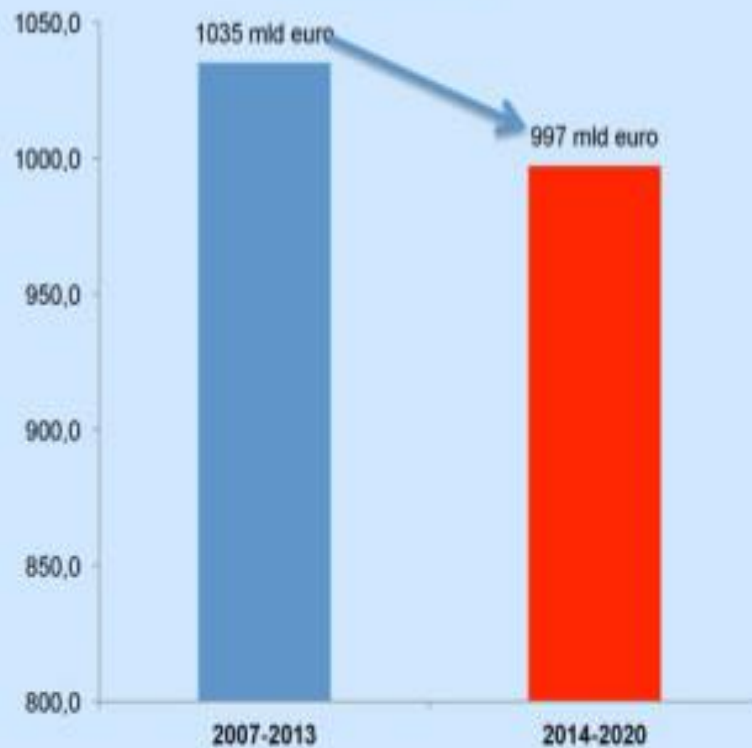

Perspektywa budżetu 2007-2013 oraz 2014-2020 - porównanie

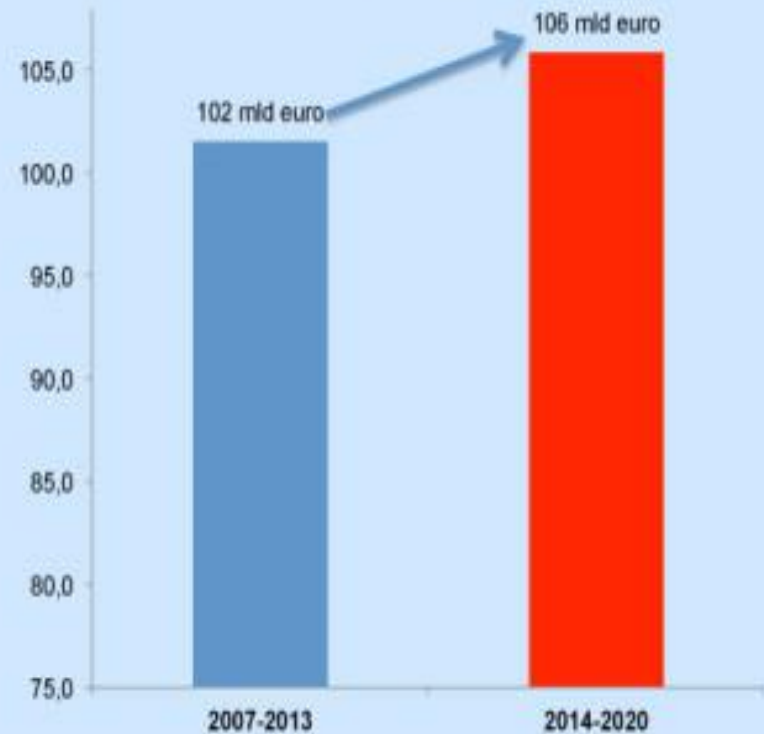
	WRF 2007-2013			WRF 2014-2020		
	mln.Euro	% DNB UE	% Budżetu	mln.Euro	% DNB UE	% Budżetu
Konkurencyjność	72 170	9,0%	8,4%	125 614	13,0%	13,1%
Spójność	307 619	37,0%	35,7%	325 149	34,0%	33,9%
Zasoby Naturalne	371 245	45,0%	43,0%	373 179	39,0%	38,9%
Bezpieczeństwo i Obywatelstwo	10 270	1,0%	1,2%	15 685	2,0%	1,6%
Globalna Europa	50 010	6,0%	5,8%	58 704	6,0%	6,1%
Administracja	50 300	6,0%	5,8%	61 629	6,0%	6,4%
Zobowiązania Ogółem	862 363	104,5%	100,0%	959 988	100,0%	100,0%
Płatność ogółem	819 380	99,0%		908 400	95,0%	

Budżet UE a środki dla Polski

Budżet UE

Środki dla Polski

Polska największym beneficjentem budżetu UE 2014-20

Fundusze UE 2014-2020

GŁÓWNE KIERUNKI INWESTOWANIA ŚRODKÓW UNIJNYCH PRZEZ POLSKĘ W LATACH 2014-2020 (W MLD EURO).

Polityka Spójności
ok. **82,5 mld**

Wspólna Polityka Rolna
ok. **32,1 mld**

inne programy, np. Erasmus
ok. **5 mld**

PODZIAŁ ŚRODKÓW PRZEZNACZONYCH NA POLITYKĘ SPÓJNOŚCI, W MLD EURO.

regionalne programy operacyjne
31,3 mld

krajowe programy operacyjne
45,6

projekty infrastrukturalne
4,1

pozostałe
1,5

Wiedza Edukacja Rozwój
4,4 mld

Inteligentny Rozwój
8,6

pozostałe
5,1

Infrastruktura i Środowisko
27,5

Unijny budżet na lata 2021–2027

770 mld zł
dla Polski

W ramach unijnego budżetu, otrzymamy **137 mld euro** (w cenach bieżących) bezzwrotnych środków

107,9 mld €

z budżetu **Wieloletnich Ram Finansowych**

28,6 mld €

z instrumentów **Funduszu Odbudowy**

Fundusze UE dla Polski

na lata 2021-2027 (mld euro)

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF)	47,4
Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+)	14,9
Fundusz Spójności	12,1
Interreg	0,5
Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST)	3,8
Wsparcie na rzecz odbudowy służącej spójności oraz terytoriom Europy (REACT-EU)	1,6 (2021)
Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF)	granty: 23,8
Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF)	pożyczki: 34
	138,1 mld

Fundusze z polityki spójności

■ prognozowany napływ, w mld zł
 xxx prognozowany wpływ na poziom zamożności Polski (PKB per capita w PPS, w relacji do średniej UE), w pkt proc.

Źródło: badanie ewaluacyjne dla MFIPR

Środki z Krajowego Planu Odbudowy

Wpływ na realne tempo wzrostu PKB, w pkt proc.

Źródło: prognozy S&P z kwietnia 2021 r.

Przeznaczenie KPO, w mld euro

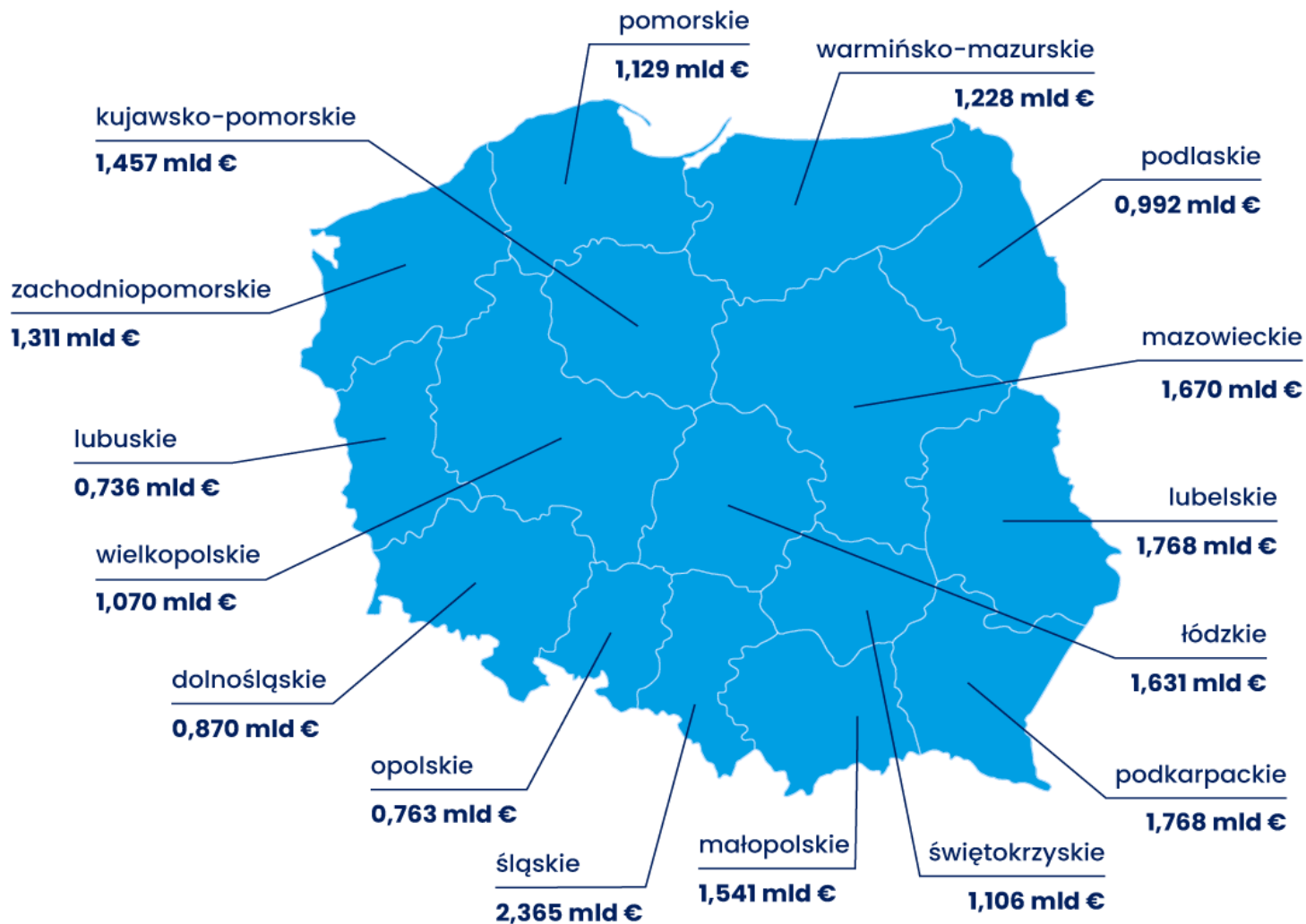

Źródło: MFIPR

Programy krajowe 2021–2027

Infrastruktura i Środowisko	25,1 mld €	największe inwestycje infrastrukturalne, drogi, koleje, transport publiczny, ochrona środowiska
Inteligentny Rozwój	8,0 mld €	przedsięwzięcia, innowacje, współpraca nauki i biznesu
Wiedza, Edukacja, Rozwój	4,3 mld €	nauka, edukacja, żłobki, kapitał ludzki, sprawy społeczne
Polska Wschodnia	2,5 mld €	środki wsparcia dla rozwoju województw Polski Wschodniej
Polska Cyfrowa	2,0 mld €	cyfryzacja, sieci szerokopasmowe
Europejska Współpraca Terytorialna	0,56 mld €	wsparcie współpracy transgranicznej i transnarodowej oraz międzyregionalnej UE
Pomoc Techniczna	0,5 mld €	wsparcie dla instytucji wdrażających fundusze UE
Sprawiedliwa Transformacja	4,4 mld €	wsparcie w transformacji regionów górniczych
Rybnictwo i Morze	0,5 mld €	wsparcie rybactwa i rybołówstwa oraz rozwój lokalnych społeczności rybackich
Pomoc Żywnościowa	0,2 mld €	wsparcie osób doświadczonych ubóstwem

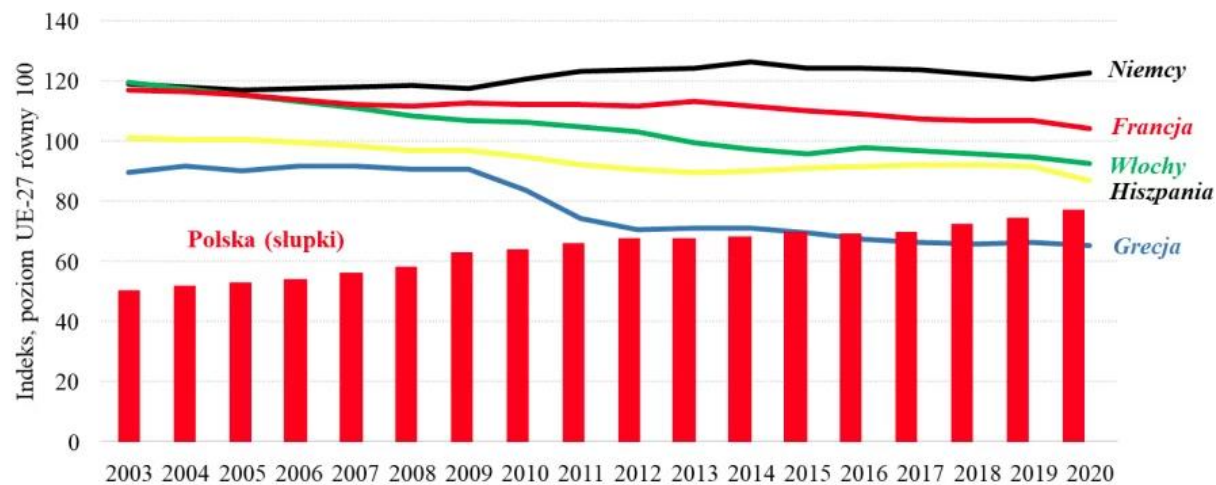
Podział środków unijnych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2021-2027

Wzrost PKB per capita (2003=100)

Źródło: Eurostat

* PKB mierzony według standardu siły nabywczej walut

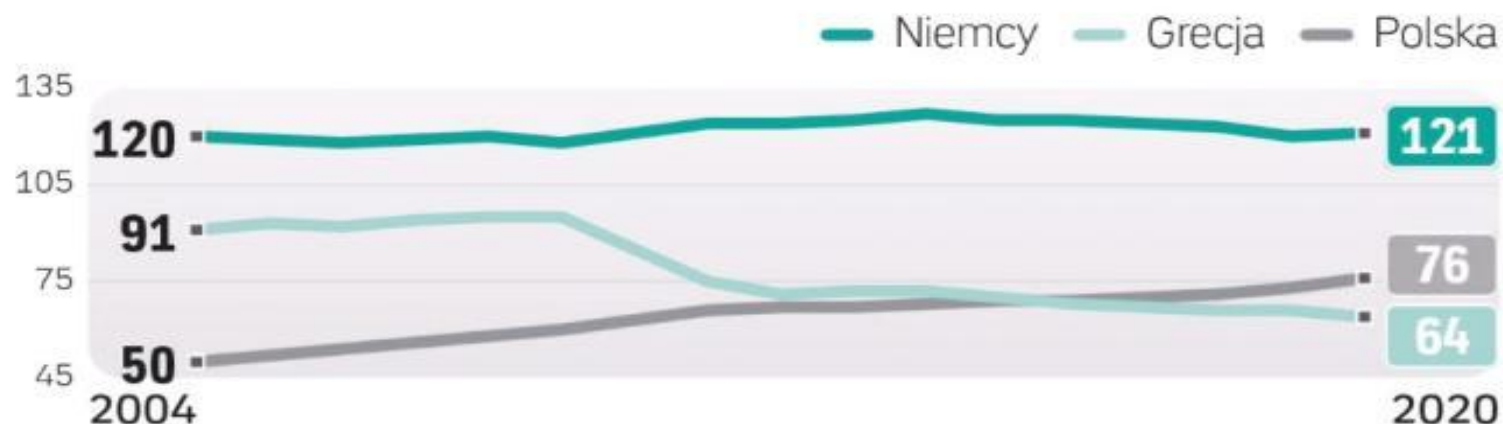
Źródło: Eurostat

Wpływ członkostwa w UE na wzrost PKB

średnioroczny wzrost PKB w latach 2003-2020, w proc.

Poziom PKB per capita* w okresie członkostwa w UE, w proc. średniej UE

*z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej

Źródło: Raport „Gdzie naprawdę są konfitury? Najważniejsze gospodarcze korzyści członkostwa Polski w Unii Europejskiej”